

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Філософія
Викладач	Стежко Зоя Василівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	+38(050) 939-43-58
Е-mail:	gum@kntu.kr.ua
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна загальної підготовки. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 3, годин – 90, у т.ч. лекції – 28 години, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 48 години. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається після викладання наступних дисциплін: українські студії.

1. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення дисципліни:

- формування у здобувачів першого освітнього рівня вищої освіти концептуальних знань в області філософії, зокрема:
 - уявлення про принципи, категорії, закони та методи філософії в їх концептуальній єдності – як гранично узагальненого теоретичного ядра методології науки;
 - філософської культури – глибинного, сутнісного пізнання навколишнього світу;
 - критичного, креативного мислення у рамках філософсько-етичної парадигми;
 - навичок застосування філософської методології у конкретна науковому освоєнні дійсності.

Завдання вивчення дисципліни:

- сформувати уявлення про предмет, структуру та основні функції філософського знання;
- окреслити зміст та призначення основних філософських категорій;
- виділити головні філософські проблеми, способи їх вирішення на сучасному етапі;
- окреслити межі етичних норм та цінностей наукового співтовариства;
- опанувати історичні та теоретичні основи філософського знання;
- сформувати філософську культуру мислення;
- розвивати критичні та аналітичні здібності мислення;
- вміти формулювати проблеми під кутом зору їх філософського осмислення.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Загальні компетентності

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні компетентності

- СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнорукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин	Завдання
Тема 1. Філософія, її проблематика та призначення. 1. Світогляд, його структура та історичні типи. 2. Предмет філософії. 3. Структура та функції філософії. Філософія та наука. 4. Роль філософії у житті людини та суспільства.	5	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати реферат на тему: - Наратив у філософії, науці та політиці. - Взаємозв'язок філософії та математики. Підготувати есе (до 350 слів) на тему: - Роль філософії у житті людини та суспільства. - Проаналізувати вислів: «Філософія гордиться тим, що вона ніколи не дає остаточних відповідей на питання».
Тема 2. Філософія Стародавності. 1. Староіндійська та старокитайська філософія. 2. Антична філософія (докласичний та класичний періоди). 3. Елліністична та римська філософія.	5	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. - Укласти таблицю ключових понять теми. - Що таке карма та сансара? - Що таке «світ ідей» Платона? - Проаналізувати вислів Сократа: «Я знаю, що я нічого не знаю, але інші не знають навіть цього». - У чому суть вчення Арістотеля?
Тема 3. Філософія Середньовіччя та епохи Відродження. 1. Християнсько-середньовічна апологетика і	5	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. - Апологетика, патристика, схоластика –

<p>патристика. 2. Схоластика. Реалізм та номіналізм. 3. Філософія епохи Відродження.</p>		<p>це... -У чому суть теорії «подвійної істини»? -Що таке теоцентризм? Підготувати доповідь по темі: Натурфілософія епохи Відродження. -Скласти таблицю ключових понять теми.</p>
<p>Тема 4. Філософія Нового часу та епохи Просвітництва. 1.Гносеологія. Дискусія про джерела та форми пізнання світу. 2.Онтологія. Вчення про субстанцію. 3.Соціальна філософія. Проблеми людини та суспільства.</p>	5	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. -У чому суть філософських концепцій емпіризму та раціоналізму? -Проаналізувати вчення Ф.Бекона про «примари». Ви згодні з таким підходом до пізнання? Підготувати есе (до 350 слів) на тему: «Бекон та Декарт – сенсуалізм та раціоналізм Нового часу».</p>
<p>Тема 5. Класична філософія кінця XVIII-XIX ст. 1. Філософське вчення І.Канта. 2. Філософська система та метод Г. Гегеля. 3. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. 4. Філософія марксизму.</p>	5	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. -Проаналізувати підхід І. Канта та К. Маркса до науки. -Скласти таблицю ключових понять теми. -У чому проявляється агностицизм І.Канта? -Дайте стислу характеристику філософії Л.Фейєрбаха.</p>
<p>Тема 6. Розвиток філософської думки на теренах України. 1.Розвиток філософської думки України (X-XVII ст.) 2.Філософія в Києво-Могилянській академії. 3.Філософські погляди Г. Сковороди. 4.Розвиток української філософії в XIX-XXI століттях.</p>	5	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. -Що таке «споріднена праця»? -Написати есе на тему: «Українська філософсько-історична думка у європейському філософському дискурсі». -У чому суть «філософії серця» П.Юркевича? -Написати есе на тему: Розвиток української філософії в XX-XXI ст. -Скласти таблицю ключових понять теми.</p>
<p>Тема 7. Плюралізм неklasичних філософських теорій XIX-XXI ст. 1.«Філософія життя». 2.Антропологічний поворот у філософії. Екзистенціалізм. 3.Сайєнтистський напрям. Філософський позитивізм. 4.Ситуація постмодерну в філософії.</p>	6	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. -Проаналізувати причини плюралізму філософських систем. -Написати есе (до 350 слів) на тему: «Співвідношення раціонального та ірраціонального в пізнанні». -Вказати на недоліки процедури верифікації. -Скласти таблицю ключових понять теми. -Як аргументує тезу про непотрібність філософії неопозитивізм? -Охарактеризуйте критерії істинності в ірраціоналізмі. -Напишіть короткий реферат на тему: «Постмодернізм: істина, правда, постправда. симулякр».</p>
<p>Тема 8. Філософське розуміння світу. Буття, матерія. 1.Філософське розуміння буття. 2.Матерія: генезис, сутність, основні властивості.</p>	6	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. -Що таке онтологія? -Які форми має буття? -Що таке рух? Які форми руху відомі</p>

3.Спосіб та форми існування матерії.		науці. -Як ви розумієте вислів: безкінечність і вічність матерії – це...» -Скласти таблицю ключових понять теми. -Підготувати реферат на тему: 1.Матерія та форми її існування.
Тема 9. Філософське розуміння світу. Дух, свідомість. 1. Матерія та свідомість – спільне та відмінне. 2. Психіка та її основні структурні рівні. 3. Поняття свідомості та її структура. 4. Генезис свідомості. Антропний принцип.	6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. -Що розуміють під субстанцією? -Як довести нематеріальність свідомості? -Чому мова матеріальна? -Як ви розумієте співвідношення відображення і свідомості? -Чи можливо зрозуміти природу людської свідомості, вивчаючи лише мозок? -Яку роль у житті людини відіграє несвідоме?
Тема 10. Філософська концепція розвитку. 1. Сутність пізнання, його структура та принципи. 2. Чуттєве та раціональне пізнання, їх форми та взаємозв'язок. 3.Наукове пізнання, його рівні, форми та методи. 4.Проблема істини в філософії. Істина, правда, омана.	6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. -Підготувати коротку доповідь на тему: «Семантична, прагматична, когерентна, феноменологічна концепції істини». -У чому полягає відмінність гносеології та епістемології? -У чому полягають недоліки здорового людського глузду? -У чому полягає діалектика абсолютної та відносної істини в пізнанні? -Назвіть основні принципи пізнання.
Тема 11. Гносеологія та методологія пізнання світу. 1.Класична теорія розвитку. Діалектика. 2.Закони та категорії діалектики. 3.Становлення сучасної філософської концепції розвитку. Синергетика. 4.Альтернативи концепції розвитку.	6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. -Як співвідносяться діалектика та синергетика? -Що таке «точка біфуркації»? -Охарактеризуйте альтернативи діалектики. - Скласти таблицю ключових понять теми. -Скласти коротке есе на тему: Системний характер і механізм процесу розвитку. -Проаналізуйте вислів: хаос як необхідність.
Тема 12. Філософська антропологія. Людина як мета та найвища цінність історії. 1. Соціобіологічна сутність людини. Проблеми антропосоціогенезу. 2. «Індивід», «особистість», «індивідуальність». Проблеми соціалізації людини 3. Сенс життя людини та людства. 4. Соціально-етнічні спільноти людей та тенденції їх розвитку.	6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. -Написати есе (до 350 слів) «Цінності історії та цінності людини». -Що таке гендер? -Що таке антропосоціогенез, і в чому полягає його проблемність? Скласти коротке есе на тему: Сенс життя людини та людства. -Які, на вашу думку, основні ознаки нації? -У чому полягає специфіка індивідуальності?
Тема 13. Суспільство та основні сфери його життєдіяльності. 1. Суспільство в структурі природи. Геополітика.	6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. - Скласти коротке есе на тему: Взаємозв'язок понять: економіка,

<p>2. Суспільство як надіндивідуальна, цілісна система. 3. Матеріальна основа розвитку суспільства. 4. Політика та політичний устрій суспільства. Громадянське суспільство. 5. Духовне життя суспільства. Суспільна свідомість.</p>		<p>політика, суспільна свідомість/ - Чому матеріальне виробництво є основою суспільного розвитку? - Які рівні та форми має суспільна свідомість? - Що таке суспільство? - Дайте визначення понять «природа», «геополітика» - Які рівні і форми має суспільна свідомість? - Ви згодні з твердженням: «Суспільне буття визначає суспільну свідомість»?</p>
<p>Тема 14. Суспільство як система, що саморозвивається. 1. Джерела та рушійні сили розвитку суспільства. 2. Соціальний прогрес: сутність та критерії. 3. Цінності та їх роль в житті суспільства. 4. Моделювання майбутнього. Свобода та відповідальність.</p>	6	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. - Підготуйте есе (до 350 слів) на тему: «Людина, біосфера, ноосфера, космос». - Що є головною рушійною силою розвитку суспільства? - Які недоліки має формаційний спосіб періодизації суспільства? - Складіть таблицю ключових понять теми. - Що таке аксіологія? - Чи існує свобода без відповідальності? - Знайдіть синонім вислову «абсолютна свобода».</p>
<p>Тема 15. Теоретичні моделі суспільства. Філософські проблеми сучасного інформаційного суспільства. Штучний інтелект. 1. Теоретичні моделі суспільства. 2. Ідея інформаційного суспільства. Інформаційні технології 3. Феномен Інтернету. Проблема «штучного інтелекту».</p>	6	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати реферат на тему: 1. Теоретичні моделі суспільства у сучасній філософії 2. Людина та інформаційне суспільство. 3. Філософія комп'ютерної революції: соціальний контекст. - Скласти таблицю ключових понять теми. - Напишіть коротке есе на тему: Перспективи інформаційної цивілізації.</p>
<p>Тема 16. Філософія та методологія економіки. 1. Філософія економіки як узагальнений розгляд проблем економічного життя суспільства. 2. Основні підходи філософії до аналізу економіки. 3. Економічна реальність як співбуття безлічі ліній розвитку людства.</p>	6	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. - У чому полягає внутрішня суперечливість форм економічного буття. - Що таке «економізм»? - Сутність smart (інтелектуальної) економіки. - Скласти таблицю ключових понять теми. - Напишіть коротке есе на тему: Проблеми економічного середовища: небезпека бездуховності.</p>
Разом:	90	

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти за I освітнім рівнем «бакалавр», усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль. Форма підсумкового контролю: залік.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Філософія» здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації навчального процесу. Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, в тому числі за перший рубіжний контроль – 50 балів, за другий рубіжний контроль – 50 балів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	Не зараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота		1-34

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни «Філософія»

Поточне тестування та самостійна робота																			Залік
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	ЗК1	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	ЗК2		
9	9	9	9	9	9	10	50	5	5	5	5	5	6	5	7	7	50	100	

6. Рекомендована література

Основна

1. Губерський Л.В., Андрущенко В.П. та ін. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Х.: Фоліо, 2018. – 621 с. <https://odnb.odessa.ua/vnn/book/4947>

2. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. - Харків: Право, 2018. - 432 с. http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/fildan.pdf

3. Киричок О.Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних

- закладів. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 381 с.
<file:///C:/Users/Yuri/Desktop/6oT7nwlCkZyC3ZHNzJiIY3pCdлpyB6hP2Yij8SN.pdf>
4. Кралуок П. М. Історія філософії України: підручник. – К.: КНТ, 2018. – 652 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Kraliuk_Petro/Istoriia_filosofii_Ukrainy/
5. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 592 с.
file:///C:/Users/Yuri/Desktop/01.filosofija_posibnik_krivulja.pdf
6. З. В. Стежко. Філософія в короткому викладі: Навчальний посібник. Вид. 2-е, доп. - Кропивницький: 2020. – 188 с.
<http://dSPACE.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10464>
7. Філософія. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня. – Укладачі: О. М. Кузь, Ю. І. Потоцька та ін. - Харків ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 64 с.
<file:///C:/Users/Yuri/Desktop/2017-%D0%9A%D1%83%D0%B7%D1%8C%20%D0%9E%20%D0%9C,%20%D0%9F%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%AE%20%D0%9D,%20%D0%96%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B1%D1%8F%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%86%20%D0%92,%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>
8. Філософія: методичні рекомендації / Р.П. Даниляк. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2017. - 44 с. <file:///C:/Users/Yuri/Desktop/skm5476.pdf>

Додаткова:

1. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі: монографія / В. Г. Кремень; Акад. пед. наук України. - 3-тє вид. - Київ: Знання, 2018.
2. Кримський С. Б. Про софійність, правду, смисли людського буття: Зб. наук. публіцист. і філос. ст. - К., 2010.
3. М. Попович. Що таке філософія? // Філософська думка. – 2006. – № 1. – С. 3–24
4. Григорій Сковорода: філософія свободи. – 2-е вид. / Мирослав Попович. – К.: Майстерня Білецьких, 2008. – 255 с.
5. Стежко З.В. «Суперечливість свободи та парадокси відповідальності (антропологічний аналіз) // «Anthropological Measurements of Philosophical Research» - Дніпро, 2018, №13. - С. 65-78. (Web of Science). <http://dx.doi.org/10.15802/ampr.v0i13.131937>
6. Stezhko, Z. & Shalimova, N. 2022. Problems and Prospects for the Formation of a General Methodology of Knowledge. Philosophical Reflections. Filosofja-Sociologija. Т. 33. Nr. 3 – С. 197–205 (Web of Science, Scopus). <https://doi.org/10.6001/fil-soc.v33i3.4765>
7. Z. V. Stezhko, T. V. Khmil. 2023. Artificial intelligence as a sociocultural phenomenon: educational dimension - Anthropological Measurements of Philosophical Research – №24 – С. 68-74 (Web of Science). <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i24.295317>

8. Christman J. Social and Political Philosophy. A contemporary introduction. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2017. – DOI <https://doi.org/10.4324/9781315693323>

<https://www.taylorfrancis.com/books/9781315693323>

9. Olafson, F. A. Philosophical anthropology [Electronic resource] / F. A. Olafson // Encyclopaedia Britannica. – 2014. – Mode of access: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/456743/philosophical-anthropology>

10. Pecorino, P. A. An Introduction to Philosophy. An online Textbook [Electronic resource] / P. A. Pecorino. – CUNY: Queens borough Community College, 2014. – Mode of access: http://www.qcc.cuny.edu/Social_Sciences/pecorino/INTRO_TEXT/CONTENTS.htm.

Джерела:

1. Вітгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. - Київ: Основи, 1995.

http://shron1.chtyvo.org.ua/Wittgenstein_Ludwig/Filosofski_doslidzhennia.pdf

2. Гадамер, Г.Г. Істина і метод. Том 1: Герменевтика I: Основи філософ. Герменевтики. К.: Юніверс. 2000. 456 с.

https://shron3.chtyvo.org.ua/Gadamer_Hans-Georg/Istyna_i_metod_t1.pdf

3. Дерріда, Ж. Цілі людини. Після філософії: кінець чи трансформація? К.: Четверта хвиля. 2000. С. 114-145.

https://shron1.chtyvo.org.ua/Derrida_Jacques/Tsili_liudyny.pdf

4. Jean-Francois Lyotard. “The Postmodern Condition: A Report on Knowledge”. Available at: <https://oceanofpdf.com/authors/jean-francois-lyotard/pdf-the-postmodern-condition-a-report-on-knowledge-download/>

5. Рассел Б. Людське пізнання. Його сфера та межі. – К., 1997.

https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/filosofija_poznaniya/rassel-chelovecheskoe-poznanie-ego-sfera-i-granitsy

6. Тейлор, Ч. Джерела себе. Творення новочасної ідентичності. К.: Дух і літера, 2005. 696 с.

<https://ru.scribd.com/document/524212231/%D0%A2%D0%B5%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D1%80-%D0%A7->

<https://ru.scribd.com/document/524212231/%D0%A2%D0%B5%D0%B9%D0%BB%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%B5>

Інформаційні ресурси:

1. Сайт Українського філософського фонду <http://www.philosophy.ua>

2. Електронна бібліотека філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

3. <http://www.philosci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>

4. Сайт Української асоціації релігієзнавців <http://religstudies.org.ua/main.php>

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.